

Thommessen Krefting Greve Lund AS

Postboks 1484 Vika
0116 Oslo

Deres ref.: 1022139/1

Vår ref.: 2005/1344

Saksbeh.:

Dato: 19.01.2006

MAO-M4 KRLO 522.1

■ **Wollum Management Consulting AS - konkurranseloven § 12 jf. § 11 - avslag på anmodning om å gripe inn mot AS Oslo Sporveier med datterselskaper**

Avgjørelse A2006-12

Konkurransetilsynet viser til henvendelse fra Wollum Management Consulting AS (Wollum) av 1. oktober 2005 angående markedet for persontransport med buss. Wollum oppgir å representere ”*en rekke mindre og mellomstore, private turbussoperatører*” i denne saken. I brevet anmodes det om at Konkurransetilsynet:

- innfører plikt for AS Oslo Sporveier til å sende inn fullstendig melding ved alle oppkjøp AS Oslo Sporveier foretar seg i persontransportmarkedene
- vurderer om AS Oslo Sporveier med datterselskaper misbruker markedsrett i markedet for persontransport i strid med konkurranseloven § 11 ved predasjonsprising.

Konkurransetilsynet viser også til brev fra advokatfirmaet Thommessen av 23. november 2005, hvor Thommessen på vegne av klager kommenterer forhold knyttet til vurderingen av dominans og misbruk i saken.

Fullstendig melding

Etter forskrift om melding av foretakssammenslutninger § 2 fjerde ledd kan Konkurransetilsynet pålegge foretak å inngi alminnelig melding om foretakssammenslutninger selv om de skulle være unntatt fra den alminnelige meldeplikten etter bestemmelsens første ledd. Det er imidlertid ikke anledning til å på tilsvarende vis pålegge foretak en generell plikt til å inngi fullstendig melding om fremtidige foretakssammenslutninger. I forskriftens § 4 tredje ledd heter det at Konkurransetilsynet kan pålegge fullstendig melding om en foretakssammenslutning uavhengig av om foretakssammenslutningen er omfattet av alminnelig meldeplikt. Dette er imidlertid kun aktuelt i forhold til en konkret og aktuell foretakssammenslutning.

Konkurransetilsynet kan ikke se at det er behov for å pålegge AS Oslo Sporveier en generell plikt til å inngi alminnelig melding ved alle oppkjøp foretaket gjennomfører. Etter konkurranseloven § 18, jf. forskriftens § 2, er foretak pålagt å sende alminnelig melding om fusjoner og oppkjøp av en viss størrelse. Dersom det er grunn til å se nærmere på saken, gir Konkurransetilsynet pålegg om å inngi fullstendig melding. Konkurransetilsynet mener denne ordningen er tilstrekkelig for å kontrollere foretakssammenslutninger AS Oslo Sporveier er involvert i.

Konkurranseloven § 11

Konkurranseloven § 11 omhandler utilbørlig utnyttelse av dominerende stilling. Utilbørlig utnyttelse kan for eksempel være urimelige priser, begrensning av produksjon og salg, diskriminering eller koblingshandel. For at konkurranselovens § 11 skal komme til anvendelse må det foreligge en dominerende stilling. Det er presumsjon for at en aktør er dominerende dersom vedkommende har minst 50 prosent markedsandel og det er etableringshindringer i markedet.

Konkurransetilsynet vurderte markedsandelene i markedet for turbusstjenester i september 2004, i forbindelse med at Nettbuss AS kjøpte to datterselskaper av Norgesbuss AS.¹ Resultatene er gjengitt under.² Det bemerkes at listen over aktører på Østlandet ikke er uttømmende. Omsetningen totalt må derfor betraktes som et estimat.

Aktører	Omsetning turbuss Østlandet	
Charter tur as	(*)	mill kr
Eurobuss	(*)	mill kr
Finn Carlsen	(*)	mill kr
Fredrikstaddistriktets rutebiler	(*)	mill kr
Hamar Turbiler	(*)	mill kr
Hansens bilruter	(*)	mill kr
Helge Nielsen	(*)	mill kr
HMK	(*)	mill kr
JVB	(*)	mill kr
Lunds bussruter	(*)	mill kr
Minibuss Oslo	(*)	mill kr
Nettbuss	(*)	mill kr
Norske Turistbusser	(*)	mill kr
Oslo og Akershus turbusser as	(*)	mill kr
Schau's buss	(*)	mill kr
Sporveisbussene	(*)	mill kr
Team Tour Drammen	(*)	mill kr
TH Liens	(*)	mill kr
Tønsberg bussreiser	(*)	mill kr
Omsetning totalt	445	mill kr

Undersøkelsene viste at AS Oslo Sporveier konkurrerer med flere turbussoperatører som har større omsetning enn dem på det sentrale Østlandsområdet. Selv om AS Oslo Sporveier skulle nå målet om 110 millioner kroner i omsetning innenfor turbussområdet i 2008, vil ikke selskapet oppnå en markedsandel på 25 prosent. Undersøkelsen av turbussmarkedet er over ett år gammel, men Konkurransetilsynet har ikke informasjon som skulle tilsi at størrelsen på turbussmarkedet har forandret seg vesentlig i løpet av det siste året.

¹ Konkurransetilsynets sak 2004/621.

² Omsetningstallene for hver enkelt bedrift er unntatt fra offentligheten i medhold av offentlighetsloven § 5 a, jf. forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 2.

Wollum har anført at det ikke bare er omsetning, men også kapasitet som er avgjørende for vurderingen av om et foretak har en dominerende stilling. Man må derfor i tillegg se hen til AS Oslo Sporveiers totale kapasitet i bussmarkedet. Konkurransetilsynet mener at dette i så fall må gjøres med alle selskapene på Østlandet som har både tur- og rutebussvirksomhet. Når man vurderer kapasiteten til Nettbuss AS, Norgesbuss AS, Ing. M.O. Schøyens Bilcentraler AS og Connex Norge AS har ikke AS Oslo Sporveier overlegen kapasitet. Disse andre busselskapene har til sammen langt større total kapasitet enn AS Oslo Sporveier. På bakgrunn av omsetning og kapasitet kan AS Oslo Sporveier dermed neppe sies å være dominerende i turbussmarkedet.

Når det gjelder markedet for lokale rutebusstjenester, konkurrerer regelmessig flere busselskap om retten til å trafikkere ruter i Oslo. Konkurransetilsynet antar at busselskap utenfor Oslo kan legge inn konkurransedyktige anbud. Det er derfor lite sannsynlig at AS Oslo Sporveiers har en dominerende stilling i dette markedet.

Ved siste anbudsrunde i Oslo kommune, kom det riktignok bare inn to anbud,³ hvorav ett fra AS Oslo Sporveiers datterselskap, Nexus AS. Denne anbudspakken gjaldt ruter som et annet av AS Oslo Sporveiers datterselskap, Sporveisbussene AS, trafikkerte mesteparten av. Etter det Konkurransetilsynet kjenner til var det så få tilbydere fordi tre aktører boikottet anbudsrunden.⁴ Disse selskapene er imidlertid potensielle konkurrenter til AS Oslo Sporveier, og må tas hensyn til i en dominansvurdering. De tre selskapene var Nettbuss AS, Connex Norge AS og Ing. M.O. Schøyens Bilcentraler AS, alle selskaper med betydelig bussvirksomhet og som er deler av langt større transportkonserner enn AS Oslo Sporveier. Senere har det også vist seg at AS Oslo Sporveier ikke vant nevnte anbudsrunde.

Etter Konkurransetilsynets vurdering er det lite sannsynlig at AS Oslo Sporveier med datterselskaper har en dominerende stilling i markedet for turbusstjenester eller i markedet for lokal rutebusstrafikk. Konkurranseloven § 11 kommer således neppe til anvendelse. Konkurransetilsynet finner på denne bakgrunn ikke å kunne prioritere ressurser til ytterligere undersøkelser hva gjelder forholdet til konkurranseloven § 11. Anmodningen om å pålegge opphør avslås derfor.

Avgjørelsen kan påklages, jf. konkurranseloven § 12 tredje ledd. Fristen for å klage er tre uker. En eventuell klage stiles til Fornyings- og administrasjonsdepartementet, men sendes Konkurransetilsynet. Forøvrig vises til vedlagte skjema "Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak".

Vi gjør for øvrig oppmerksom på at foretak som mener seg rammet av en overtredelse av konkurranseloven § 10 eller § 11 selv kan forfølge saken ved å reise sak for domstolene. Man er således ikke avhengig av at Konkurransetilsynet skal involvere seg i saken og eventuelt gripe inn for å kunne beskytte seg mot en overtredelse.

Andre forhold

Brevet fra Wollum av 1. oktober 2005 inneholder også anførsler som gjelder kryssubsidiering, bruk av kommunale midler til å konkurrere i turbussmarkedet, konkurransevridende vilkår ved kjøp av transporttjenester i Oslo kommune og rolleblanding i AS Oslo Sporveier. Dette er forhold som normalt ikke rammes av konkurranselovens forbud i §§ 10 og 11. Konkurransetilsynet har imidlertid også som oppgave å påpeke konkurranseregulerende virkninger av offentlige tiltak, jf. konkurranseloven § 9 første ledd bokstav e.

---

³ Jf. pressemelding fra AS Oslo Sporveier 26. oktober 2005: *To tilbydere i anbudsrunde om "Ringveisbussene"*

⁴ Jf. artikkel i Dagens Næringsliv 25. oktober 2005: *Boikotter bussanbud*

Konkurransesvridene vilkår ved kjøp av transporttjenester i Oslo kommune og rolleblanding i det kommunalt eide AS Oslo Sporveier, har eventuelt Oslo kommune ansvaret for. Konkurransetilsynet vil vurdere om det er hensiktsmessig med en påpekning til Oslo kommune om organiseringen av kollektivtransporten i Oslo kommune. En eventuell påpekning vil komme etter at tilsynet har innhentet informasjon fra kommunen.

Dersom AS Oslo Sporveier bruker offentlige midler til å konkurrere i turbussmarkedet gjennom kryssubsidiering, kan dette være i strid med regelverket for offentlig støtte. Det er Fornyings- og administrasjonsdepartementet som forvalter dette regelverket i Norge.

Dersom klager mener at kjøp av transporttjenester i Oslo kommune ikke blir lyst ut på en måte som er i tråd med gjeldende regelverk for offentlige anskaffelser, kan dette tas opp med Klagenemnda for offentlige anskaffelser (KOFA).